

Nieuwsbrief nr. 19

Juli 2010

Om de twee maanden brengt de Federatie Welstand een elektronische nieuwsbrief uit met relevante berichten over welstands- en monumentenzorg en ruimtelijke kwaliteit. U kunt ook nieuws insturen, zodat dit eventueel opgenomen kan worden in de nieuwsbrief. Stuur hiervoor uw berichten naar gtc@fw.nl.

Berichten uit de Federatie Welstand

'Op 1 oktober gaat alles digitaal'

In de vorige nieuwsbrief besteedde de Federatie Welstand aandacht aan de digitalisering van bouwplannen en wat dat in de praktijk betekent voor de werkwijze van onder andere welstands- en monumentencommissies. In dat artikel werd ook Tilburg aangehaald. Hieronder volgt een reactie van de gemeente Tilburg in de vorm van een vraaggesprek met Marcel Keijman die is aangesteld als projectleider voor de invoering van de omgevingsvergunning en Wabo.

'Vanaf 1 oktober werkt iedereen in Tilburg alleen nog maar met digitale plannen. Ook de welstandscommissie.' Marcel Keijman is stellig. Zeer stellig. Al anderhalf jaar is hij bij Tilburg in dienst als projectleider invoering Wabo en omgevingsvergunning. Hij was wat geschrokken van het sceptische bericht in de vorige Federatie-nieuwsbrief, waarin het Tilburgse onderzoek werd geciteerd naar de digitale werkplek voor vergunningverleners, voor handhavers en ook voor de welstandscommissie. Prachtige, maar peperdure apparatuur, terwijl er geen werkbare software bestaat en terwijl de gebruikers alleen maar vertraging in plaats van versnelling verwachten van de bouwplanbehandeling, schreven we kortweg in de vorige nieuwsbrief.

Hardware – software

'In het onderzoek,' nuanceert Keijman het bericht, 'is met opzet alleen hardware onderzocht, de meest luxe spullen die we konden bedenken.' Het gaat bijvoorbeeld om dure map-tables waarop enorme plantekeningen vertoond kunnen worden, om dubbele beeldschermen waarop de oude en nieuwe situatie naast elkaar worden vertoond, om iPad-achtige apparaten, die op A4-formaat details kunnen tonen.

'We keken naar de hardware, vanuit de gedachte: die software komt vanzelf wel. Maar de conclusie uit het onderzoek was nu juist: het komt met de software niet vanzelf goed.' We spreken elkaar eind juni, maar het definitieve pakket waarmee Tilburg per 1 oktober moet gaan werken, is nog steeds niet gekozen, laat staan in de Tilburgse praktijk beproefd. Er zijn drie alternatieven op de markt, Tilburg stelt de keuze uit totdat de resultaten bekend zijn van proeven die elders, vooral in Ede, momenteel worden uitgevoerd. Tot nog toe is het niet gelukt om een waterdicht systeem te maken voor het waarmerken van bouwtekeningen, zodat de goedgekeurde versie ook inderdaad de

gebouwde versie wordt, al zijn er vertrouwenwekkende vorderingen op dit terrein.

Zonder iets af te doen aan het belang van een goed versiebeheer wijst Keijman erop dat ook nu de bouwinspecteur op de bouwplaats niet het complete dossier bij zich heeft. Niet altijd staan op zijn bouwtekeningen de opmerkingen over detailleringen die van de welstandscommissie afkomstig zijn. Maar straks heeft hij op zijn laptop wel het complete dossier.

De prachtige apparaten die Tilburg vorig jaar beproefd heeft, zullen daadwerkelijk worden aangeschaft. De orders worden nu geplaatst. Keijman: 'Het gaat om een totale investering van 3,5 ton in de hardware voor het hele vergunningentraject. In vergelijking daarmee is de aanschaf van de software, ergens tussen 20.000 en 40.000 euro, een beperkte uitgave – vandaar ook de prioriteit voor de hardware. Willen we op 1 oktober klaar zijn, dan moeten we nu beginnen, met alle aanbestedingsprocedures en noodzakelijke draagvlakverwerving in deze tijd van bezuinigen.'

Overigens voert Tilburg de hardware gefaseerd in: prijsdalingen van 20% op de apparatuur zijn de laatste jaren geen uitzondering, dus wie z'n investering uitstelt, bespaart geld.

De digitalisering is een omvangrijke en weerbarstige operatie die driehonderd van de tweeduizend Tilburgse ambtenaren treft. Randvoorwaarde bij de digitalisering is dat iedereen zoveel mogelijk zijn werk kan blijven doen zoals hij het voorheen ook deed, alleen nu niet van papier, maar van beeldschermen. De welstandscommissie krijgt straks drie map-tables: twee tafels voor individueel gebruik en de derde om samen aan te overleggen. Dat is ook logistiek een ingewikkelde operatie, want de commissie heeft die tafels maar één dagdeel in de twee weken nodig, de rest van der tijd moeten ze elders effectief kunnen zijn.

Tijdwinst

In het rapport over de Tilburgse proef met hardware staat echter dat de doorlooptijd van bouwplannen met de digitalisering niet sneller verloopt, integendeel zelfs. Maar volgens Keijman kan daaruit niet geconcludeerd worden dat digitale planbehandeling voor vertraging zorgt, in plaats van voor versnelling. 'Het is waar dat het in het begin nog wennen is, zeker voor de generatie ambtenaren die niet met 3D-digitaal tekenen zijn opgevoed, en het is ook waar dat het bij ingewikkelde plannen voor complexe gebouwen niet altijd meteen te doorgronden is hoe de zaak intern constructief in elkaar zit. Maar voor de bulk aan eenvoudige plannen is de digitale beoordeling niet moeilijker dan de papieren beoordeling.'

'De grote tijdwinst zit 'm alleen helemaal niet in de beoordeling, maar in het proces eromheen. Nu is het zo dat er verschillende vergunningaanvragen binnenkomen voor één project – een milieuvergunning naast een bouwvergunning etc. De bouwaanvraag wordt dan behandeld door de ene brandpreventieambtenaar, de milieuaanvraag door zijn collega en ze zijn niet van elkaars oordeel op de hoogte. Je wint enorm aan efficiëntie als het nog maar één aanvraag is, die door één brandpreventieambtenaar beoordeeld wordt.

Kijk je naar welstand, dan kan je je voorstellen dat een plan dat na een behandeling in de commissie op ondergeschikte onderdelen nog moest worden aangepast, door een gemandateerd commissielid of rayonarchitect digitaal wordt afgedaan. Dan hoef je dus niet twee weken te wachten totdat het als hamerstuk door de commissie wordt goedgekeurd, maar kan het al de volgende dag een digitaal akkoord krijgen. Nee, ik ben er zeker van dat de Wabo een enorme vooruitgang betekent.'

BOR, bestemmingsplannen en hoe verder

De uitbreiding van het vergunningvrij bouwen: daaraan besteedde de Federatie het laatste jaar al veel aandacht (zie ook het dossier op de website van de Federatie), zowel in de vorm van een lobby richting 'Den Haag', als in het kader van samenwerking in een project met andere betrokkenen. De Federatie is verklaard tegenstander van rijksingrijpen in de autonomie van gemeenten om zelf te kunnen bepalen wat zij belangrijke stads- of dorpsdelen vinden (waar, om aantasting te voorkomen,

voorzichtigheid is geboden) of wat zij aanmerken als onderdelen van hun grondgebied waar de teugels wel wat gevierd kunnen worden. Gemeenten hebben binnenkort geen stem meer in het vastleggen van ruimtelijke kwaliteit, want de uitbreidingsmogelijkheid op achtererven en zij-erven, zowel in vierkante meters als in hoogte is aanzienlijk. Het is nog afwachten waar dit toe zal leiden: raakt het sinds de Woningwet ooit zo geordende Nederland in een verregaande staat van verrommeling of zal het allemaal wel meevallen? De berichten over ernstig ongenoegen tussen burens halen nu al regelmatig de dagbladen. In een motie van enkele Tweede-Kamerleden is op de valreep ervoor gezorgd dat het bestemmingsplan prevaleert. Dus gemeenten die over dichtgetimmerde, gedetailleerde bestemmingsplannen beschikken, zitten zagezegd op rozen. Zij kunnen daarmee de broodnodige ruimtelijke kwaliteit handhaven. Helaas heeft de druk om verouderde bestemmingsplannen te vernieuwen, in combinatie met gemeentelijk marktdenken en dus de wens om ontwikkelingen ruim baan te geven, gemeenten de laatste jaren ertoe gebracht over te stappen op globale bestemmingsplannen. Reparatie van deze plannen op korte termijn, waardoor gemeenten zich als het ware kunnen 'indekken' tegen ongewenste zaken, is nauwelijks haalbaar. Juristen van gemeenten draaien intussen overuren om te doorgronden hoe de vlag van de gemeentelijke ruimtelijke ordening dankzij BOR er bij gaat hangen.

Op 28 mei organiseerde de Federatie een bijeenkomst over vergunningvrij bouwen met een aantal kenners van de materie (het verslag daarvan cirkelt momenteel nog rond bij de deelnemers voor commentaar). Wel heeft de Federatie alvast het plan opgevat over dit onderwerp *een handreiking* te maken, met de juridische implicaties en met voorbeelden. Wat staat gemeenten aan instrumenten ter beschikking? Moet er gedacht worden aan (toch weer) gedetailleerde bestemmingsplannen, of bijvoorbeeld een aangescherpte excessenregeling die niet in algemene bewoordingen is gesteld, zoals nu vaak het geval is, maar werkelijk man en paard noemt? Kunnen er soms privaatrechtelijke afspraken worden gemaakt, die gemeenten aan de gronduitgifte koppelen? En kunnen er soms via een strikt monumentenbeleid ook 'gronden' worden beschermd? Zoveel vragen – en hopelijk zoveel antwoorden. Maar het blijft een curieus gegeven dat een dergelijke van hogerhand opgelegde regel overal tot een zoeken naar plaatselijke (nood-)oplossingen zal leiden, om het gemeentelijke heft in eigen hand te mogen houden. Dus toch weer extra regels en toch weer topdown.

Zie ook een verhelderend artikel van Gert-Jan van Leeuwen, directeur van Vereniging BWT Nederland: 'Vergunningvrijheid – vergunningblijheid' van 2 juli 2010, in te zien op: www.bwtinfo.nl

Regulier ambtelijk–secretarissenoverleg

De Federatie Welstand gaat ook in 2010 door met het organiseren van het secretarissenoverleg, een plek waar secretarissen van welstands- en monumentencommissies kunnen samenkomen om ideeën en kennis uit te wisselen. In 2008 vond dit overleg plaats in Den Haag, in 2009 in Almere. Dit jaar heeft Eindhoven aangeboden het secretarissenoverleg te houden. De bijeenkomst in Eindhoven zal als onderwerp de inrichting van een commissie ruimtelijke kwaliteit hebben, met alles wat daarop en daaraan zit: het organiseren van support van de politiek voor zo'n commissie, het maken van een verordening en vaststelling door de raad, de wettelijke eis zowel een welstands- als een monumentenadvies op te stellen en hoe deze te integreren – of juist niet?, de hoeveelheid personen in zo'n commissie en van welke signatuur, enz. enz. De datum is intussen ook bekend: **vrijdag 24 september**. Wie belangstelling heeft deze bijeenkomst bij te wonen, kan zich nu al aanmelden; de bijeenkomst is verdeeld in een ochtend (discussie) en middag (stadsexkursie) programma; de groep zal een beperkte omvang hebben, om een goede discussie / uitwisseling mogelijk te maken.

Voor aanmelding: gtc@fw.nl

Duurzame Schoonheid

De Federatie Welstand start binnenkort met een werkgroep 'Duurzame Schoonheid', vanuit de gedachte dat energiebesparing en duurzaamheid maatschappelijk uiterst actuele en cruciale thema's zijn, terwijl de gevolgen voor de beeldkwaliteit van de leefomgeving niet altijd positief zijn. Er zijn natuurlijk tal van voorbeelden van ontsierende windmolens, vreselijke zonnepanelen en isolerend-buitengevelstucwerk die fraai metselwerk aan het zicht onttrekken.

Dat moet beter kunnen. De Federatie streeft ernaar om later dit jaar in een publicatie inspirerende voorbeelden en innovatieve oplossingen te presenteren voor energiebesparende maatregelen in de bestaande bouw.

Voor suggesties, goede voorbeelden of deelname aan de werkgroep: tel. 020-4124964 of mail info@fw.nl

Cursusaanbod door de Federatie Welstand

Meer weten over welstand? Volg een van onze interessante cursussen!

Training Schriftelijk Welstandsadvies

In welstandsnota's wordt een juridisch kader gesteld met behulp waarvan bouwplannen volgens algemene, gebiedsgerichte en objectgerichte criteria worden beoordeeld. De meeste plannen kunnen volgens de criteria van de nota worden afgetikt. Daarnaast kunnen commissies de planindieners collegiaal advies geven om het plan op bepaalde punten nog eens te herzien. Hoe formuleer je zo'n advies, hoe zorg je dat het juridisch steekhoudend is en zo begrijpelijk dat er geen misverstanden kunnen ontstaan? De training die de Federatie aanbiedt, richt zich zowel op de juridische formuleringen uit de nota als op de helderheid en stijlvastheid van het advies. Krukkige zinnen zorgen er immers voor dat een advies voor meer interpretaties vatbaar is. Aan de hand van casestudies wordt er gekeken naar helder en consequent taalgebruik in de verslaglegging. Bijkomend nut van de cursus is dat men van anderen hoort hoe het in andere gemeenten toegaat. Door de grote verscheidenheid aan welstandsnota's (van globaal tot gedetailleerd) en de manier waarop gemeenten ruimtelijke kwaliteit beleidsmatig handen en voeten geven, is een uitwisseling van ervaringen met vakbroeders aan te bevelen. Deze training wordt jaarlijks een tot twee keer gehouden en is bestemd voor commissieleden en secretarissen of plantoetsers.

De volgende cursus wordt gehouden in september (bij voldoende aanmeldingen).

De Federatie Welstand organiseert de cursus/training 'Schriftelijk Welstandsadvies' samen met de Hogeschool Utrecht, faculteit Economie en Management. Voor informatie en/of aanmelding cursus september 2010 (datum wordt nog bepaald, maar men kan zich vast aanmelden): telefoon 020 - 412 49 64 of mail gtc@fw.nl

Adviseren over kwaliteit

Het gaat hier om een kennismakingscursus voor commissieleden van welstands-/geïntegreerde commissies, inclusief burgerleden, tevens een opfriscursus voor ambtenaren. De cursus zal zich vooral richten op de relatie welstands- / monumentenadvisering in een geïntegreerde commissie, met de daarbij behorende juridische aspecten. Maar ook de verhouding gemeente(politiek) en commissie komt aan bod. Verder zal er aandacht worden besteed aan de laatste stand van zaken rond welstand en monumenten. Als beide typen advisering naar de Wro worden overgeheveld, wat betekent dit dan voor gemeenten en commissies?

De najaarscursus wordt gehouden in **Deventer**, waar de excursie zich zal richten op de herstructurering van **twee ziekenhuizen, het St. Jozef en het St. Geertruiden**. De twee ziekenhuizen fuseerden in de jaren tachtig; in 2009 werd een nieuw ziekenhuis aan de stadsrand opgeleverd dat

de twee locaties verving. Zorggroep De Leiboom verkreeg het eerste recht om St. Jozef te herontwikkelen; St. Geertruiden werd verkocht aan een ontwikkelaar. En dan begint het (vaak moeizame) proces om geschikte functies te vinden en delen van de cultuurhistorisch vaak waardevolle gebouwen met hun interieurs en kunstuitingen te behouden. Een complexe opgave voor zowel eigenaren, gemeente én betrokken ontwerpers. En route zal een bezoek worden gebracht aan de **Boreelkazerne**, een imposant rijksmonument aan de rand van de historische binnenstad dat momenteel wordt verbouwd tot winkels en kantoren.

Voor de najaarscursus op **21 september in Deventer** kunt u zich nu al opgeven.

De cursus wordt georganiseerd door de Federatie Welstand samen met Nationaal Restauratiefonds, Erfgoed Nederland en RCE. Voor 2010 worden opnieuw twee cursussen georganiseerd. De cursus is bestemd voor ambtenaren Bouw- en woningtoezicht en voor leden van welstands/geïntegreerde commissies. Voor aanmelding: Nationaal Restauratiefonds: cursus@erfgoedindepraktijk, www.erfgoedindepraktijk.nl of telefoon 033 – 25 39 833 (Maartje Voskuilen).

Vacaturebank

De Federatie Welstand beschikt over een vacaturebank. Aanbod van vacatures in gemeentelijke welstandscommissies (voorzitters en leden), maar ook die bij de regionale welstandsorganisaties worden op de website van de Federatie geplaatst. De plaatsing is kosteloos voor leden van de Federatie; voor niet-leden zal een bedrag van 250 euro in rekening worden gebracht. Geef uw vacatures door aan de Federatie Welstand.

Voor aanmelding: telefoon 020 – 412 49 64 of mail info@fw.nl

Nieuws uit de regionale welstands- en monumentenorganisaties

Op 2 juli hield WZNH, de regionale welstands- en monumentenorganisatie in Noord-Holland, haar ledendag in Zaanstad. De bestuursvoorzitter nam afscheid, de nieuwe directeur Jef Mühren hield een doortimmerd betoog over de kansen en uitdagingen voor het werkveld van WZNH. Hij besteedde vanzelfsprekend ook aandacht aan de zorgen die de crisis in de bouw in het algemeen veroorzaakt, maar ook wat betreft de consequenties daarvan voor organisaties als WZNH. En Zaanstad was vervolgens gastheer bij het bezoeken van het nieuwe stationskwartier en de vergevorderde plannen voor het uitgraven van de gedempte hoofdgracht, dwars op de spoorlijn, en een nieuwe verbinding over het spoor. Ambitieuze plannen, ambitieuze architectuur waarmee de stad hoopt werk en mensen te trekken. Het beeld van een wat verarmde industriestad is overal aanwezig en zal de komende jaren ook niet snel wijzigen. Maar de stationsomgeving in de stijl van de Zaanse Schans zal een kolossale blikvanger worden, hoe bordkartonnerig of Walt Disney-achtig men het ook vindt. Met de bedroevende troosteloosheid van anonieme, kantoorgeworden stationsomgevingen als Amersfoort of Deventer scherp op het netvlies, weet je in Zaanstad tenminste dat je in Zaanstad bent aangekomen.

Nieuwsberichten en opmerkingen met betrekking tot deze digitale nieuwsbrief kunnen gestuurd worden naar gtc@fw.nl of neem contact op met Gerda ten Cate, beleidsmedewerker bij de Federatie Welstand, 020 – 412 49 64. De nieuwsbrief vermeldt berichten; er kunnen geen rechten aan worden ontleend!